

NIEUWE DIMENSIES MET SPIRIO

DE PIANO VAN
DE 21STE EEUW

In deze tijden waarin velen terugverlangen naar de pure beleving van muziek in de concertzaal, brengt de technologie ons gelukkig vele mogelijkheden om daar dichtbij te komen. Steinway heeft met Spirio een origineel antwoord, want Yuja Wang in de zaal is een beleving, maar wat als ze nou eens bij u thuis zou komen spelen op uw eigen Steinway? Om nog maar te zwijgen van Vladimir Horowitz of Glenn Gould? PIANIST ging bij de officiële Steinway dealer Piano's Maene op bezoek, en Steinway specialist Wolf Leye gaf een demonstratie van Spirio.

Zelfspelende piano's bestaan al sinds 1895, toen de pianola's hun intrede deden. Grote pianisten uit die tijd zoals Rachmaninoff, maakten opnames op rollen en ook brachten nieuwe uitvindingen creatieve geesten in beweging, zoals Samuel Conlon Nancarrow die muziek schreef speciaal voor pianola, ons speelbaar voor mensenhanden.

Stravinsky schreef in 1917, in opdracht van de Aeolian Company, één van de producenten van pianorollen, zijn *Étude pour pianola*, als een demonstratie van de dynamische schakeringen die met het systeem mogelijk waren. Het verzoek van Aeolian Company aan Stravinsky, illustreert de achilleshiel van de pianorol en toen de vertegenwoordiger van Ampico, een concurrent van Aeolian, trots tegen Artur Schnabel zei dat het systeem maar liefst 'zestien nuances tussen pianissimo tot fortissimo' kon weergeven, antwoordde de pianist met de hem kenmerkende mengeling van dwarsigheid en tongue-in-cheek: 'Jammer! Helaas heb ik er zeventien!'

Alle systemen om muziek te reproduceren hebben hun beperkingen, hoe goed luidsprekers en de opnametechniek ook zijn. Meer filosofisch vond Rachmaninoff het sowieso een doodzonde om naar de radio te luisteren als er in de stad een orkest speelde en hij weigerde consequent dat zijn recitals voor de radio werden opgenomen. Celibidache vond een opname hetzelfde als naar bed gaan met een foto van Brigitte Bardot en Horowitz hield het op een ansichtkaart, een mooi aide-mémoire. Het is ten ene male onmogelijk de beleving van een orkest of een pianist in een goede zaal in al zijn diepte en nuances te reproduceren.

Resolutie

Maar terug naar de zelfspelende piano. Al zo'n dertig jaar zijn er voor digitale piano's elektrische systemen en nu is er dan sinds enkele jaren Spirio van Steinway. En Steinway zou Steinway niet zijn als het de lat niet hoog zou leggen, en op de bezwaren van Artur Schnabel heeft Steinway in ieder geval een antwoord. De resolutie, is nu vele malen hoger, niet 17 gradaties in dynamiek, maar tot wel 1020... met een vernieuwingsfrequentie van 800 keer per seconde. Ook de pedalen worden op 256 niveau's gemeten, met een frequentie van 100 keer per seconde.

Duizelingwekkende getallen, en Wolf Leye legt uit: 'de resolutie nog verder verhogen heeft geen zin, want meer nuances zijn voor het menselijk gehoor niet waarneembaar. Daarmee is de

reproductie niet langer, zoals bij Schnabel, een verminderde afspiegeling van het originele spel van de pianist en dat geeft pianisten van nu, de zekerheid dat dit systeem een-op-een weergeeft wat de pianist heeft gespeeld.'

Huiskamer

De kwaliteit van de reproductie hangt bovendien sterk af van de kwaliteit het instrument waarop uiteindelijk wordt afgespeeld. Wolf Leye: 'Bij Spirio is dat altijd een Steinway, omdat het systeem alleen functioneert ingebouwd in een Steinway. Ze worden in de fabriek ingebouwd, later demontieren of inbouwen is niet mogelijk.'

Het voordeel van dat inbouwen is dat je aan de vleugel niets kunt zien, behalve dan het woordje Spirio op de zijkant van het instrument.

Het is Steinway gelukt om audio-opnamen uit het verleden om te zetten naar het Spirio-systeem, en nog mooier, je kunt de video erbij ook bekijken. Zo zie je Horowitz een sonate van Scarlatti spelen opgenomen in Carnegie Hall en het geluid komt uit je eigen vleugel. Dat de klankbeleving op de opname vanuit Carnegie Hall anders is, eenvoudigweg omdat Horowitz speelde op de akoestiek van die zaal en bovendien een zeer speciaal gereguleerde vleugel had, die bezwaren worden wel goedgemaakt door het feit dat je als het ware over de schouder van Horowitz kunt meekijken die ook nog eens op jouw vleugel speelt!

En hoe leuk is het om, wanneer Yuja Wang, haar eigen samensmelting van de transcripties van Arcadi Volodos en Fazil Say van Mozarts Turkse Mars speelt, ook daadwerkelijk te kunnen zien dat ze alle toetsen werkelijk raakt! Het beeld geschetst in romantische films over George Gershwin die als jongetje zijn vingers legde op de toetsen die de pianola voor hem aanwees, en zo leerde pianospelen, dat verdient toch geen aanbeveling om dat te proberen met Yuja Wang.

Platform

Steinway ziet Spirio vooral ook als platform. Wolf Leye: 'Er zitten ondertussen toch al meer dan 4000 titels in de bibliotheek en elke maand wordt er 4 uur nieuwe muziek toegevoegd. Elke bezitter van een Spirio krijgt die er automatisch en gratis bij, klassiek, jazz en pop. Er zijn ook artiesten die nummers speciaal voor ons maken. Het artistieke niveau ligt zeer hoog. Het systeem is kinderlijk eenvoudig te bedienen en

Yuja Wang

NORBERT KNJAT

hoe leuk is het om te ontdekken dat je eigen Steinway onder de virtuoze handen van Yuja Wang of bij de soft focus jazz van Bill Charlap, zo volledig anders kan klinken.’

Tot zover voor de consument, maar ook voor de pianist zijn er veel mogelijkheden. Ten eerste heeft de Spirio geen enkele invloed op het toucher, maar het stelt amateurs en professionals wel in staat zelf extra creatief te zijn met muziek met de door Steinway zelf ontwikkelde editor, om niet afhankelijk te zijn van de lagere resolutie van Midi. Opnames maken is zeer eenvoudig, quatre-mains spelen met jezelf, een foute noot retoucheren, de dynamiek of het pedaalgebruik aanpassen en transponeren, alles is mogelijk. Tot in het kleinste detail je eigen pedaalgebruik zien heeft ook pedagogische voordelen.

Ook kan bijvoorbeeld de professionele pianist in de studio heel ontspannen in z'n eigen bubble opnames maken, editen waar nodig en wanneer hij helemaal tevreden is, en zonder stress het eindresultaat laten opnemen. Eind 2021 of begin 2022, introduceert Steinway Spirio Cast, waarmee streamen mogelijk wordt. Heel interessant voor bijvoorbeeld lessen of masterclasses, waarbij je met twee instrumenten zou kunnen communiceren, denkend aan de geluidskwaliteit van zoom voor muziek liggen hier ongekende mogelijkheden. Een pianist zou zichzelf kunnen beluisteren vanuit de concertzaal... Futuristische toekomstdromen, maar minder onbereikbaar dan het lijkt.

ERIC SCHOONES

Meer info: www.steinway.com/spirio

De editor en de bibliotheek.

©Tony Trichanh

